

25 Bölüm

ADÖLESANLARDA BAŞ ETME YÖNTEMLERİNE AİT SORUNLAR

Nurgül ÖZDEMİR¹

| ADÖLESAN DÖNEMİ

Adölesan dönemi, bireyin çocukluk dönemi ile yetişkinlik dönemi arasındaki gelişimsel dönemi ifade eden sosyal, bilişsel, biyolojik değişikliklerin yaşandığı bir süreçtir.

Adölesan dönemi, fiziksel değişimlerle birlikte kişilik değişimi, otonomi ve bağımsızlığın kazanılması gibi psikolojik değişimlerin yaşandığı hayattaki en zor dönemlerden biri olarak kabul edilmiştir. Adölesanda meydana gelen fizyolojik ve psikolojik değişimler, yeni bir kimliğe adaptasyon ve toplumun beklentilerine cevap verme çabası kaygı ve endişe yaratır. Birey yaşamında bedensel ve ruhsal pek çok sorun ile karşı karşıya kalmakta ve bu sorunlar bireyin içinde bulunduğu denge ve uyum durumunu etkileyebilmektedir. Önemli olan bireyin zorluklarla karşılaşp karşılaşmadığı değil karşılaştığı sorunlarla nasıl baş ettiğidir. Zorluklarla baş edemeyen bireyin hem fizik hem ruh sağlığı tehlikeye girebilmektedir. Birey, dış dünyadan gelen uyarınları kendisi için zorlayıcı olarak değerlendirdiği zaman, onlarla baş edebilmek için girişimlerde bulunur. Birey, yaşamı, dünyaya ilişkin bakış açısına, başarıyla işlev gösterme becerisine ve stresli yaşam olaylarına tepki verebilme gücüne sahiptir. Santrock'a göre (2012)², her adölesan strese aynı şekilde tepki vermez. Bazı adölesanlar, hayatlarında en ufak bir şey yanlış gittiğinde bununla baş etmek-

¹ Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, nuozdemir@gantep.edu.tr

KAYNAKLAR:

1. Kalafat A, Dilmaç B. Ergenlerde Kimlik Gelişimi, Başarı Amaç Yönelimi ve Bilişsel Karmaşıklık Arasındaki Yordayıcı İlişkilerin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi 2020; 52: 676-86.
2. Santrock JW. Ergenlik (Adolescence). Siyez, DM, editör. Ankara: Nobel Yayınları; 2017.
3. McCarvill R, Weaver K. Primarycare of Female adolescents with type 1 Diabetes mellitus and Disordered eating. Journal of Advanced Nursing 2014;70(9):2005-18.
4. Ceylan Ç, Altay N. Tip 1 Diabetes Mellitus Tanısı Olan Adölesanlarda Sosyal Kaygı ve Hemşirelik Yaklaşımı. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2016;1(2):77-89.
5. Adal E, Onal Z, Ersen A, Yalcin K, Onal H, Aydın A. Recognizing The Psychosocial Aspects of Type 1 Diabetes In Adolescents. Journal of Clinical Research in Pediatric Endocrinology 2015;7(1):57-62.
6. Çetinkaya H, Gözen D. Ergenlerde Özkıym, Risk Faktörleri ve Hemşirelik Yaklaşımı. J Pediatr Res 2016;3(3):133-8.
7. Özdemir O, Güzel Özdemir P, Kadak MT, Nasıroğlu S. Kişilik Gelişimi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar 2012;4(4):566-89.
8. Özarslan Z, Fıstıklı N, Keyvan A, Uğurad ZI, Saygılı S. Depresyon Hastalarının Stres İle Başa Çıkma Stratejileri. Marmara Medical Journal 2013;26:130-5.
9. Arslantaş H. Psikiyatri Hastalarının Bakım Vericilerinde Yük ve Baş Etme Stratejileri. Türkiye Klinikleri J PsychiatrNurs-Special Topics 2018;4(1):39-47.
10. Çevik Demir STC. Ergenlerde Benlik Saygısı ve Dini Başa Çıkma.2013. Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Bursa. (Prof. Dr. Hayati HÖKELEKLİ).
11. Hiçdurmaz D, Öz F. Benliğin Bilişsel Yaklaşımla Güçlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2011;68-78.
12. Yıldız MA, Çocuk ve Ergenler İçin Baş Etme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışmaları. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi 2017;24(2):125-36.
13. Üzel, T. Depresyon Hastalarında Çocukluk Çağı Travmaları, Başa Çıkma Tutumları, İntihar Düşüncesinin Düzeyi ve Aralarındaki İlişkinin İncelenmesi.2020. T.C.Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. (Doç.Dr. Figen İNCİ).
14. Coşkun E. Duygusal Zeka ve Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Stresle Başa Çıkma Tarzlarına Etkisinin İncelenmesi.2019. T. C. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi. Psikoloji Anabilim Dalı. Klinik Psikoloji Programı. Yüksek Lisans Tezi.(Dr. Öğr. Üyesi Melek ASTAR).
15. Köroğlu A, Hocaoglu Ç. Şizofrenide Aile Yükü, Aile İşlevleri ve Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ortadoğu Tıp Dergisi 2019;11(3):294-302.
16. Kaya Y, Derince D, Açıkgöz A, Baydemir C. Hemşirelik Öğrencilerinde Başa Çıkma Tutumları. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2015;5(3):30-8.
17. Ergin A, Uzun SU, Bozkurt Aİ. Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Stresle Başa Çıkma Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Sosyodemografik Özelliklerle İlişkisi. Fırat Tıp Derg 2014;19(1):31-7.
18. Fazlıoğlu K, Hocaoglu Ç, Sönmez FM. Çocukluk Çağı Epilepsisinin Aileye Etkisi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar 2010;2(2):190-205.
19. Kargın M, Hiçdurmaz D. Madde Kullanım Bozukluğu olan Bireylerde Sosyal İşlevsellik, Algılanan Esenlik ve Stresle Başa Çıkma. Bağımlılık Dergisi 2018;19(2):35-9.
20. Akçeşme F. Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ailelerin İyimserlik Düzeyleri ve Stresle Başa çıkma Stillerinin İncelenmesi. 2017. T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Özel Eğitim Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Konya. (Doç.Dr.Selahattin AVŞAROĞLU)
21. Oflaz F, Yıldırım N. Psikiyatri Hemşireliği Sertifika Konuları. Ankara: Nobel Tıp Kitapevi; 2020. p.470-84.

22. Avşaroğlu S, İdayeva A. Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygılarının Stresle Başa çıkma Tutumlarını Yordama Gücü. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2020;9(1):411-22.
23. Eren G, Doğan U. Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Babaların Stres Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Yöntemlerinin İncelenmesi: Karma Desenli Bir Çalışma. *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2020;4(1):01-21.
24. Orak OS, Emirza EG. (Ergenlerde öznel iyi oluş). Okanlı A, editör. Pozitif Güçlenme ve İyi Hissetmek. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2019. p.38-42.
25. Yıldız, E ve Tanrıverdi, D. Fiziksel Hastalıklarda Psikososyal Boyut. Farklı Yönleri ile Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği (Editör: Derya Tanrıverdi). 2021;149-182.
26. Yıldız Akkuş S, Bütün Ayhan A. Kronik Hastalığı Olan Çocukların Davranışlarının ve Yaşam Kalitelerinin İncelenmesi. *Türkiye Çocuk Hast Derg* 2020;14(2):129-35.
27. Ağkaya Alahan N, Aylaz R, Yetiş G. Kronik Hastalığı Olan Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Bakım Verme Yükü. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2015;4(2):1-5.
28. Özkan İ, Taşkın Yılmaz F, Uyar K. Kronik Hastalığı Olan Bireylerin Televizyonda Yayınlanan Sağlık Programlarını İzleme Motivasyonlarının Sağlığı Geliştirici ve Koruyucu Davranışlar ile İlişkisi. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi* 2021;3(1):1-8.
29. Çöp E, Şenses Dinç G, Çengel Kültür SE. Kronik Hastalığı Olan Çocukların Annelerinde Baş Etme Becerilerinin Psikiyatrik Belirtiler ile İlişkisi: Bir Ön Çalışma. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi* 2016;10(3):170-6.
30. Arıcan P, Yalçın H, Demir Ş, Ünlü M, Bezgin Ö, Çavuşoğlu D, Gençpınar P, Olgaç Dünder N. Kronik Nörolojik Hastalıklı Çocuk Sahibi Olan Annelerin Ruhsal Belirti Düzeylerinin ve Baş Edebilme Becerilerinin İncelenmesi. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2017;2(2):7-11.
31. Eren SG. Akut ve Kronik Hastalık Durumlarında Çocuk Ve Ebeveynlerinde Görülen Anksiyetenin Karşılaştırılması. 2021. T.C. Karabük Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Hemşirelik Bilimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Karabük. (Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÖZTÜRK ŞAHİN).
32. Liman, T. Kronik Hastalığı Olan Ergenlerin Hastalığı Algılamaları İle Anksiyete Ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki. 2011. T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Psikiyatri Hemşireliği Programı. Yüksek Lisans Tezi. İzmir. (Prof. Dr. Besti ÜSTÜN).
33. Ceylan B, Çilli AS. Şizofreni ve Kronik Böbrek Yetersizliği Hastalarına Evde Bakım Veren Aile Üyeleri ve Bakım Rolü Olmayan Bireylerde Suçluluk ve Utanç Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 2015;6(2):85-90.
34. Güner Oğuz Y. Kronik Hasta Çocuklarda Terapötik Hikayenin Kullanımı. *İzlek Akademik Dergi* 2020;3(1):17-33 Çırpan Kantarcıoğlu ve ark., 2019
35. Yenici A, Aydın N, Çalışkan M. Kronik Nörolojik Hastalık Tanılı Çocukların Ebeveynlerinde Görülen Depresyon ve Anksiyete. *Çocuk Dergisi* 2019;19(2):89-95.
36. Erdoğan A, Karaman MG. Kronik ve Ölümcül Hastalığı Olan Çocuk ve Ergenlerde Ruhsal Sorunların Tanınması ve Yönetilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2008;9(4):244-52.
37. Altındağ S. Tip 1 Diyabetli Çocukların Hastalığa Uyumunda Eğitimin ve Sosyal Desteğin Etkisi. *Pamukkale Tıp Dergisi* 2018;11(2):137-44.
38. Lee, M., Park, S., ve Lee, K.S. . Relationship between morbidity and health behavior in chronic diseases. *Journal of Clinical Medicine* 2020; 9, 1-11.
39. Erbaba, H. Obez Adölesanlarda Beslenme, Fiziksel Aktivite ve Menstürel Semptomlara Yönelik Verilen Eğitimin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ve Menstürel Semptomlara Etkisinin Değerlendirilmesi. 2018. T.C. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. Ankara. (Dr. Öğr. Üyesi. Sevil ŞAHİN).
40. Kurt AS, Savaşer S. Kanserli Adölesanların Algılanan Stres Düzeyine Re-Mission Video Oyununun Etkisi. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg* 2011;19(3):153-60.

41. Akpınar NB, Ceran MA. Kronik Hastalıklar ve Rehabilitasyon Hemşireliği. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2019;3(2):140-52.
42. Çiftçi İ. Kronik Hastalığı Olan Bireylerin Sağlık Okuryazarlığı ve Sağlık Bakım Hizmetinin Belirlenmesi. 2015. T.C. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.Erzurum. (Doç. Dr. Dilek KILIÇ).
43. Seki Öz H. Multiple Sklerozlu Hastaların Stresle Baş Etme Tarzlarının ve Psikiyatrik Belirtilerinin Değerlendirilmesi.2013. T.C. Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Psikiyatri Hemşireliği Programı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara. (Prof. Dr. Fatma ÖZ).
44. Akdeniz Kudubeş A, Bektaş M. Çocukluk Dönemi Kronik Hastalıklarında Kullanılan Model ve Teoriler. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi 2015;8 (1):39-44.
45. Değirmenci GY. Çocuk Hastanelerinde Aile Destek Hizmetleri, ABD Örneği. H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2016;3(Ek:1):12-23.
46. Erdem E, Korkmaz Z, Tosun Ö, Avcı Ö, Uslu N, Bayat M. Kronik Hastalığı Olan Çocukların Annelerinin Bakım Yükü. Sağlık Bilimleri Dergisi 2013;22(2):150-57.
47. Courtney D, Watson P, Battaglia M, Mulsant BH, Szatmari P. COVID-19 Impacts on Child and Youth Anxiety and Depression: Challenges and Opportunities. The Canadian Journal of Psychiatry. 2020;65(10):688-691. doi:10.1177/0706743720935646
48. Taşçıoğlu G, Beyazıt U, Bütün Ayhan A. Hastanede Tedavi Gören Çocukların Ebeveynlerinde Bakım Verme Yükünün İncelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2017;1(1)10-9.
49. Yıldırım A, Hacıhasanoğlu Aşlar R, Karakurt P. Engelli Çocukların Annelerinin Ruhsal Durumlarının Belirlenmesi. İ.Ü.F.N. Hem. Derg 2012;20(3):200-9.
50. Sarman A, Sarman E. Gözden Kaçırılan Bir Konu: Çocuğun Hastanede Tedavisinin Aile Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Önleyici Hemşirelik Yaklaşımları. SBÜ Hemşirelik Dergisi 2020;2(2):113-20.
51. Bahadır Yılmaz E, Ata EE. Nörolojik Hastalığı Olan Bireylerin Bakım Vericilerinin Bakım Veren Yükü İle Stresle Başa Çıkma Biçimleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2017;8(3):145-49.
52. Pak MD. Kronik Hastalıklarla Baş Etmede Çoklu Aile Grubu Terapisi Uygulamaları. Toplum ve Sosyal Hizmet 2019;30(3):1120-41.
53. Özlü A, Yıldız M, Aker T. Şizofreni Hastalarına Bakım Verenlerde Travma Sonrası Gelişim ve İlişkili Etkenler. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2010;11(2):89-94.
54. Pompeo DA, Carvalho AD, Olive AM, Souza Mda G, Galera SA. Strategies For Coping With Family Members of Patients With Mental Disorders. Rev Lat Am Enfermagem. 2016;24(0):e2799.
55. Babacan Gümüş A. Şizofrenide Hasta ve Ailelerin Yaşadığı Güçlükler, Psikoeğitim ve Hemşirelik. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2006;8(1):23-34.
56. Dam H. Öğrencinin Okul Başarısında Aile Faktörü. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2008;7(14):75-99.
57. Rodopman Arman A. (Okul yaşamında ergen ve sorunları). Bildik T editör. Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Bozukluklar. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2018. p.153-8.
58. GÖKTAS M. İlköğretim Besinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Benlik Saygısı Düzeyleri İle Ders Başarıları Arasındaki İlişki.2008. T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. İzmir. (Yrd. Doç. Dr. Halim AKGÖL).
59. Keçeli Kayışlı B. Akademik Başarının Arttırılmasında Aile Katılımı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi 2008;9(1):69-83.
60. Şengönül T. Yoksulluğun Ailedeki Sosyalleştirme Süreçlerine ve Çocuklardaki Bilişsel Gelişim ve Okul Başarısı Üzerine Etkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2019;1(47):1-15.

61. Demircioğlu H. Lise Öğrencilerinin Stresle Başetme Stratejileri. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi 2014;2(7):385-392.
62. Savcı M, Aysan F. Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Stres Düzeyi İle Stresle Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişki. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 2014; 2014(3):44-56.
63. Çelenk B, Peker A. Ergenlerde Benlik Saygısının, Stresle Başa Çıkma Tarzları İle Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkideki Aracılık Rolü. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi 2020;7(4):147-62.